

Autoreferat

Imię i nazwisko

Magdalena Żmuda-Trzebiatowska

Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

1997 – magister filologii szwedzkiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, na podstawie pracy pod tytułem: ***Dan Andersson: „Jag har mod att möta människor”.*** ***Diktarens sensibilitet i sammanstötning med verkligheten*** (*Dan Andersson: „Mam odwagę spotkać ludzi. Wrażliwość poety w zderzeniu z rzeczywistością*), napisanej pod kierunkiem dr Ewy Niewiarowskiej-Rasmussen.

2002 – doktor nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa; stopień nadany uchwałą Rady Wydziału Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 21 lutego 2002 r., na podstawie rozprawy pod tytułem: ***Polen – Sverige: Bilden av den andre och den nationella identiteten mot bakgrund av svenska och polska presstexter från åren 1989-1999*** (Polska-Szwecja: obraz obcego i tożsamość narodowa na podstawie szwedzkich i polskich tekstów prasowych z lat 1989-1999), napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Bernarda Piotrowskiego.

Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

1.2.1997 – 30.9.1997 – asystent w Katedrze Skandynawistyki Uniwersytetu im Adama Mickiewicza w Poznaniu;

1.10.1997 – 28.2.2002 – uczestnik Studium Doktoranckiego na Wydziale Neofilologii Uniwersytetu im Adama Mickiewicza w Poznaniu;

od 15.3.2002 – adiunkt w Katedrze Skandynawistyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (w okresie 30.10.2000- 31.1.2005 jednostka nosiła nazwę Katedra Skandynawistyki i Baltologii).

Urlop macierzyński: 18.1.2014 – 18.7.2014.

Zainteresowania badawcze i ogólna charakterystyka dorobku naukowego

Moje zainteresowania badawcze podzielić można na cztery główne obszary, wskazując w ich obrębie szereg tematów i ujęć szczegółowych:

1. Dwudziestowieczna proza szwedzka; szczególnie: literackie przedstawienia dzieciństwa, proza autobiograficzna, literatura i społeczeństwo.
2. Poezja szwedzka; szczególnie wiersz litanijny, piosenka autorska.
3. Przemiany społeczno-polityczne w Szwecji w XX wieku; szczególnie *folkhemmet* jako szwedzki mit przewodni, szwedzka tożsamość narodowa, użycie historii, historia i narracja.
4. Związki polsko-szwedzkie w historii, kulturze i literaturze; szczególnie obraz Polski w Szwecji i Szwecji w Polsce, recepcja literatury szwedzkiej w Polsce, kulturowe aspekty przekładu dzieła literackiego na przykładzie j. polskiego i j. szwedzkiego.

Mam w swoim dorobku dwie monografie (rozprawę habilitacyjną oraz niepublikowaną rozprawę doktorską), 12 artykułów opublikowanych w punktowanych czasopismach naukowych z listy ERIH (10 po doktoracie) oraz 12 tekstów opublikowanych w tomach zbiorowych (9 po doktoracie).

Wyniki moich badań upowszechniam w polskim i międzynarodowym środowisku naukowym również poprzez udział w konferencjach i seminariach naukowych, podczas których wygłosiłam łącznie trzynaście referatów (11 po doktoracie).

Uczestniczę, jako członek zespołu badawczego, w projekcie grantowym „Wiersz Litanijny w kulturze Regionów Europy” (NCN DEC-2012/07/E/HS2/00665).

Utrzymuję kontakty naukowe z Uniwersytetem w Lund, przede wszystkim z Instytutem Historii, gdzie trzykrotnie gościłam jako stypendystka Instytutu Szwedzkiego a także z Centrum Języków i Literatury i będącym jego częścią Zakładem Studiów nad Europą Wschodnią i Centralną. Od roku 2006 jestem współpracownikiem Instytutu Polsko-Skandynawskiego w Kopenhadze.

Poprzez działalność badawczą, dydaktyczną i popularyzatorską ostatnich lat mam swój udział w prestiżowej nagrodzie Akademii Szwedzkiej, która w roku 2014 przyznana została Katedrze Skandynawistyki za zasługi w rozwijaniu współpracy na polu nauki i kultury pomiędzy Szwecją i pozostałymi państwami nordyckimi a Polską.

Wskazanie osiągnięcia* wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz. U. z 2016 r. poz. 1311.):

a. tytuł osiągnięcia naukowego

Folkhemmet – czyli wspólny, dobry dom – w szwedzkich narracjach literackich o dzieciństwie

b. autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy

Magdalena Żmuda-Trzebiatowska,

Folkhemmet – czyli wspólny, dobry dom – w szwedzkich narracjach literackich o dzieciństwie

Poznań 2017, Wydawnictwo Naukowe UAM, ss. 255;

ISBN 978-83-232-3251-3

Recenzent wydawniczy: prof. Kristian Gerner, Uniwersytet w Lund, Szwecja

Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Monografia poświęcona autobiograficznym, retrospektywnym przedstawieniom dzieciństwa w szwedzkim, socjaldemokratycznym państwie dobrobytu, określanym mianem *folkhemmet*, jest owocem moich wieloletnich badań nad zjawiskiem powrotów do dzieciństwa, silnie obecnym w literaturze szwedzkiej ostatnich dekad wieku XX i początków wieku XXI, a także prowadzonych równolegle studiów nad rozliczeniami z narodowym mitem państwa jako „wspólnego domu”, w którym wszystkim obywatelom zagwarantowane są najlepsze warunki do życia i osobistego rozwoju. Opisując historię jako zbiór narracji, śledząc zacieranie granic pomiędzy literaturą referencjalną a fikcją i wskazując na istnienie związków pomiędzy pamięcią jednostki i pamięcią grupy, wyznaczam teoretyczne podstawy mojej interdyscyplinarnej pracy, której punktem wyjścia i centralną częścią pozostają badania literaturoznawcze.

Zasadniczym celem monografii jest wykazanie, iż funkcjonujące w przestrzeni publicznej kulturowo-historyczne narracje o *folkhemmet* przenikają do innych tekstów kultury – w tym przypadku utworów literackich, nadając zindywidualizowanym autobiograficznym

opowieściom o dzieciństwie i dorastaniu charakter intersubiektywnie dostępnej refleksji nad ewolucją, dewaluacją i reaktywacją społeczno-politycznych idei, które nadały kształt dwudziestowiecznej Szwecji.

Wielopłaszczyznowość pracy wynikającą z podjętej tematyki badawczej podkreśla jej budowa. Monografia składa się z wprowadzenia, trzech części podzielonych na rozdziały (po trzy w każdej części) i podrozdziały, refleksji końcowych, chronologicznego zestawienia literackich przedstawień dzieciństwa powstałych w Szwecji w latach 1980-2016, bibliografii, indeksu osób i postaci literackich oraz streszczeń w języku angielskim i języku szwedzkim.

Część pierwsza (*Folkhemmet* – historia i narracja) ma postać historiograficznej refleksji nad rozwojem socjalistycznego państwa dobrobytu, interpretowanego jako próba urzeczywistnienia wizji *folkhemmet* – wspólnego, dobrego domu obywateli, która począwszy od lat trzydziestych XX w. stała się ideą jednoczącą szwedzki naród. W części tej przybliżam również narracje o *folkhemmet* funkcjonujące w szwedzkiej przestrzeni publicznej i dokonuję ich systematyzacji na potrzeby analizy przeprowadzonej w ostatniej części pracy.

Drugą część pracy (Literackie obrazy dzieciństwa), która ma charakter historycznoliteracki i teoretycznoliteracki, rozpoczyna chronologiczny przegląd przedstawień dzieciństwa w literaturze szwedzkiej od lat osiemdziesiątych XIX w. po lata siedemdziesiąte XX w. Następująca po nim tematycznie uporządkowana prezentacja utworów podejmujących tematykę dzieciństwa i dorastania powstałych w okresie 1980-2016 oparta jest na moich własnych badaniach przeprowadzonych w ramach przygotowywania rozprawy habilitacyjnej. Kolejny rozdział poświęcony jest autobiografizmowi jako zjawisku literackiemu oraz psychologicznym i filozoficznym rozważaniom na temat magazynowania i przetwarzania wiedzy o sobie samym.

Trzecia część monografii (Johansson, Gardell, Flygt: *folkhemmet* i autobiograficzne narracje o dzieciństwie) tworzy przestrzeń, w której przecinają się refleksje natury historycznej i literaturoznawczej. Szczegółowej analizie pod kątem: (1) autobiograficzności przekazu, (2) formy narracyjnej wybranej do prezentacji obrazów dzieciństwa oraz (3) obecności w dziele literackim historyczno-kulturowych narracji o *folkhemmet* poddane zostały powieści *Huset vid Flon* (Dom przy Flon) Kjella Johanssona, *En komikers uppväxt* (Dorastanie komika) Jonasa Gardella i *Underdog* Torbjörna Flygta. Wszystkie trzy utwory zaistniały w wyraźny sposób na szwedzkim rynku literackim, otrzymały prestiżowe nagrody i wyróżnienia, były szeroko omawiane przez krytyków i znalazły uznanie czytelników.

Istotne znaczenie dla realizacji mojego projektu miał pobyt w Instytucie Historii Uniwersytetu w Lund (wrzesień 2006 – styczeń 2007), możliwy dzięki stypendium badawczemu przyznanemu przez Instytut Szwedzki.

I Folkhemmet – historia i narracja

Rozdział 1 Tło historyczne.

Rozdział 2 Koncepcja „wspólnego domu”.

Rozdział 3 Historyczno-kulturowe narracje o *folkhemmet*.

Szwedzkie pojęcie *folkhemmet*, (w przekładzie literalnym „dom narodu”) mające status centralnego politycznego terminu przewodniego i kluczowe dla zrozumienia specyfiki rozwoju politycznego i społecznego Szwecji na przestrzeni XX w., wymyka się próbom jednoznacznego zdefiniowania ze względu na swoją wielowymiarowość. Funkcjonuje jako synonim socjaldemokratycznego państwa dobrobytu i może być stosowane zarówno dla określenia jego założeń ideologicznych (rozumienie węższe), jak również sposobów realizacji wytyczonych celów służących powszechnemu dobrostanowi. W tym drugim znaczeniu bywa używane wymiennie z terminem „model szwedzki” („den svenska modellen”), odnoszącym się pierwotnie do rozwiązań wprowadzanych na szwedzkim rynku pracy, a następnie rozszerzonym (głównie za sprawą komentatorów zagranicznych) na inne obszary życia społecznego. *Folkhemmet* może być również postrzegany jako socjaldemokratyczny projekt wychowawczy, mający na celu uformowanie nowoczesnego społeczeństwa, złożonego ze świadomych swych praw i obowiązków obywateli, skupionych wokół wspólnych wartości, stosujących się do obowiązujących norm i wzorców i aktywnie uczestniczących w budowaniu „lepszego jutra”. Takie ujęcie stanowi wątek przewodni narracji etnologicznej, której reprezentantami są Billy Ehn, Jonas Frykman i Orvar Löfgren.

Dla zrozumienia metaforycznego sensu pojęcia nieodzowne jest przywołanie słów socjaldemokratycznego przywódcy Pera Albina Hanssona, który w swym przemówieniu z roku 1928 domem nazywał szwedzkie państwo, a jego obywateli przyrównywał do członków rodziny. Charyzmatyczny polityk zapewniał, że we „wspólnym, dobrym domu” nie będzie uprzywilejowanych „pieszczochów” ani marginalizowanych „pasierbów”, formułując w ten sposób wyraźne przesłanie społecznej równości i solidarności oraz zobowiązując państwo do opieki nad obywatelem.

Nazwa *folkhemmet* może się również odnosić do epoki w historii współczesnej Szwecji, gdy partią rządzącą pozostawali (z krótkimi przerwami) socjaldemokraci. Jako jej datę początkową wskazać można utworzenie rządu przez Pera Albina Hanssona w roku 1932. Za symboliczny koniec uznaje się zwykle zabójstwo premiera Olofa Palme 28 lutego 1986 r. Tę drugą granicę można również przesunąć na początek kolejnej dekady, gdy wyraźne zwycięstwo koalicji partii mieszczańskich w wyborach parlamentarnych w roku 1991 zapoczątkowało zwrot w polityce wewnętrznej kraju i odejście od socjaldemokratycznej wizji. W Szwecji doby *folkhemmet* historycy wyróżniają: etap wstępny (1932-1945), czas rozkwitu (1946-1969) i okres schyłkowy (1970-1986/91).

Pod koniec lat osiemdziesiątych i w latach dziewięćdziesiątych XX w., gdy w Szwecji wzrosło zainteresowanie historią, a przede wszystkim kwestiami dotąd ukrywanymi lub marginalizowanymi, *folkhemmet* stał się przedmiotem rozliczeniowej debaty, toczonej w kręgach naukowych, polityce i mediach. W okresie tym, nazywanym przez historyka Ulfa

Zandera „dekadą debat”, przeciwwagą dla dominującej dotąd socjaldemokratycznej narracji sukcesu, którą nazwać można „opowieścią o kraju wzorcowym”, stała się dystopijna „narracja o kraju wynaturzonym”, w której demaskowano prawdziwe oblicze szwedzkiej idylli jako państwa o rysie autorytarnym, podporządkowującym jednostki władzy kolektywu.

Poddany druzgocącej krytyce socjaldemokratyczny projekt społeczny nie został jednak, wbrew prognozom, wyrzucony na „śmietnik historii”. Toczące się w szwedzkiej polityce spory na temat spuścizny *folkhemmet*, po którą sięgają siły reprezentujące zarówno lewicę, jak i prawicę, świadczyć mogą o niesłabnącej atrakcyjności wizji Pera Albina Hanssona. Jednocześnie zauważyć można, że pojęcie nabiera często charakteru pojemnego słowa-wytrychu i staje się symbolem tęsknot za „dawnymi dobrymi czasami”. Uwzględniając fakt, iż *folkhemmet* stanowi ważną część szwedzkiego dziedzictwa kulturowo-mentalnego, można go również uznać za kategorię niezwykle przydatną w badaniach nad szwedzkim społeczeństwem doby przemian.

Chronologiczny przegląd najważniejszych wydarzeń z dziejów współczesnej Szwecji ma ułatwić polskiemu czytelnikowi orientację w różnaitości ujęć interpretacyjnych, które dochodzą do głosu w szwedzkiej debacie o przeszłości, terażniejszości i przyszłości państwa dobrobytu. Wychodząc od pojęcia narracja historyczna i sięgając po koncepcję Jörna Rüsena w celu egzemplifikacji narratystycznego spojrzenia na historię jako zbiór opowieści, rozszerzam następnie perspektywę badawczą, uwzględniając oprócz narracji powstających na gruncie nauki również narracje wykorzystywane w celach politycznych, rozprzestrzeniane przez media i wchodzące w skład świadomości zbiorowej Szwedów. W monografii nazywam je historyczno-kulturowymi narracjami o *folkhemmet*. Przy omawianiu tych – często hybrydoidalnych – twórców istotną pomocą było studium Martina Wiklunda, poświęcone dominującej socjaldemokratycznej narracji o państwie dobrobytu i podważającym ją kontrnarracjom, powstałym w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX w. W rozważaniach na temat narracji różnego typu (narzucanych odgórnie i konstruowanych oddolnie, zachowujących pozory obiektywności i jawnie zsubiektywizowanych, afirmatywnych i krytycznych, panegirycznych i deprecjonujących) przywołuję również typologię stworzoną przez Klasa-Görana Karlssona, który wyróżnia siedem sposobów „użycia historii”, przypisując je do kontekstów politycznych i społecznych. Za Conny Mithanderem wprowadzam natomiast terminy „narracja o kraju wzorcowym” i „narracja o kraju wynaturzonym”, które charakteryzują dwa główne nurty szwedzkiej i międzynarodowej debaty o *folkhemmet*.

Porządkując i systematyzując narracje o *folkhemmet*, wskazuję na możliwość wyodrębnienia trzech zbiorów narracyjnych schematów interpretacyjnych. Są nimi: 1) autocentryczne narracje, których przedmiotem jest fenomen szwedzkiego rozwoju społeczno-politycznego; 2) narracje wpisujące *folkhemmet* w szerszy, międzynarodowy kontekst; 3) krytyczne wobec socjaldemokratycznej wizji kontrnarracje powstające równoległe do opowieści przewodniej oraz retrospektywne postnarracje formułowane z perspektywy terażniejszej. Do zaproponowanej klasyfikacji nawiązuję w części trzeciej, nazywając i interpretując odnalezione w utworach literackich elementy historyczno-kulturowe.

II Literackie obrazy dzieciństwa

Rozdział 1 Przedstawienia dzieciństwa i młodości w literaturze szwedzkiej.

Rozdział 2 Szwedzkie opowieści o dzieciństwie i dorastaniu (1980–2016).

Rozdział 3 Proza autobiograficzna.

Utwory mające charakter powrotów do dzieciństwa, przyjmujące często formę nacechowanych autobiograficznie opowieści z silnym kontekstem społecznym, obecne są w literaturze szwedzkiej od lat osiemdziesiątych XIX w., a wśród ich autorów wskazać można tak znaczących twórców jak August Strindberg, Hjalmar Söderberg, Moa Martinson i Harry Martinson, Ivar-Lo Johansson czy Göran Tunström. Wyraźny wzrost zainteresowania tą tematyką notowany od lat osiemdziesiątych XX w., zarówno wśród pisarzy, jak i czytelników, pozwala uznać dzieła powstałe w tym okresie za istotny element toczącej się w przestrzeni publicznej debaty o szwedzkim państwie dobrobytu. Przegląd utworów, które ukazały się w latach 1980-2016, przygotowany na potrzeby monografii, jest pierwszą próbą kompleksowego przyjrzenia się temu zjawisku. Jego uzupełnieniem jest umieszczony na końcu książki aneks o układzie chronologicznym. Prezentując szwedzkie przedstawienia dzieciństwa uwzględniłam kategorie czasu, przestrzeni i autora, obecność pierwiastka autobiograficznego, wykorzystanie toposów i schematów fabularnych, a także różnorodność w zakresie formy, konwencji i kompozycji.

Wydarzenia z dzieciństwa przedstawiane (najczęściej w formie retrospekcji) w książkach powstałych w okresie 1980-2016 umieścić można na skali czasowej o rozpiętości około siedemdziesięciu lat (od lat dwudziestych do lat dziewięćdziesiątych XX w.). Wśród autentycznych (z kilkoma wyjątkami) lokalizacji krainy dzieciństwa wskazać można zarówno trzy największe szwedzkie aglomeracje (Sztokholm, Göteborg, Malmö), jak i mniejsze ośrodki miejskie a także tereny wiejskie o zabudowie rozproszonej. Autorami są zarówno przedstawiciele nurtu robotniczego, którzy w swych utworach tematyzują problemy biedy i awansu społecznego, jak i pisarze wywodzący się z rodzin dobrze sytuowanych, osadzonych w środowiskach mieszczańskich i inteligenckich, których rodzice należeli do świata biznesu, polityki i kultury. Stosunkowo nowym zjawiskiem, na które warto zwrócić uwagę, jest podejmowanie tematu dzieciństwa również przez twórców pochodzących ze środowisk imigranckich i autorów będących przedstawicielami historycznych mniejszości kulturowych. W większości książek na plan pierwszy wysuwają się relacje rodzinne; często podejmowane tematy to także szkoła i relacje w grupie rówieśniczej. Należy przy tym zauważyć, iż w bogatym zbiorze utworów pochodzących z omawianego okresu niewiele jest przedstawień, w których dominuje ton nostalgiczny, idealizujących dzieciństwo i ukazujących je jako szczęśliwy i beztroski czas. Liczne są natomiast utwory o charakterze rozliczeniowym, podejmujące tematy trudne, takie jak: rodzina dysfunkcyjna, przemoc wobec dzieci (również przemoc seksualna), wykluczenie społeczne, mobbing. Należy dodać, iż rozliczenia te można również – mimo silnego wydzźwięku indywidualnego – traktować jako element krytyki wymierzonej w szwedzkie państwo dobrobytu.

Uznając autobiografizm za istotną cechę szwedzkich przedstawień dzieciństwa poświęcam mu dłuższą teoretyczną refleksję w rozdziale zatytułowanym Proza autobiograficzna. Klasyczna definicja biografii i pojęcie „paktu autobiograficznego” Philippe Lejeune’a stanowią punkt wyjścia do rozważań na temat ewolucji, jakiej na przestrzeni lat podlegał gatunek. W dyskusji przywołane zostały prace francuskich i polskich badaczy, przede wszystkim Małgorzaty Czermińskiej, Reginy Lubas-Bartoszyńskiej i Jerzego Lisa. Uwzględniony został również wkład literaturoznawców skandynawskich, reprezentujących niejednokrotnie nowe podejścia badawcze i wysuwających własne propozycje terminologiczne. Można wśród nich wymienić Bo G. Janssona (*autobiographical fiction*), Lisbet Larsson (autobiografia kobieca w ujęciu feministycznym), Paula Behrendta, (koncepcja „podwójnego paktu”) i Jona Helta Haardera (biografizm performatywny).

Za szczególnie przydatną w kontekście analizy wybranych przedstawień dzieciństwa jako narracji autobiograficznych wydaje się dyskusja nad dystynkcją: powieść autobiograficzna – autofikcja. Przychylając się do zaproponowanego przez Lisa ujęcia, uznaję powieść autobiograficzną za kategorię nadrzędną obejmującą różne formy pisania o sobie samym na pograniczu prawdy i fikcji, autofikcję zaś traktuję jako jedną z możliwych reprezentacji powieści autobiograficznej. Uznanie (za R. Lubas-Bartoszyńską) powieści autobiograficznej za *mimesis* biografii pozwala natomiast na wykorzystanie – również w badaniu tej pierwszej - koncepcji trójkąta autobiograficznego, stworzonej przez M. Czermińską i poszukiwanie w retrospektywnych opowieściach dorosłych bohaterów-narratorów przejawów trzech postaw autobiograficznych: świadectwa, wyznania i wyzwania.

Uzupełnieniem refleksji nad sposobami wykorzystywania własnej biografii przez twórcę dzieła literackiego są podrozdziały poświęcone kolejno omówieniu mechanizmów pamięci autobiograficznej (w oparciu o syntetyzujące ustalenia Tomasza Maruszewskiego) i koncepcji „tożsamości narracyjnej” Paula Ricoeura. Rozważania na temat form i technik narracyjnych, po które sięgają autorzy autobiograficznych opowieści o dzieciństwie, zawarte w ostatnim rozdziale drugiej części monografii, przygotowują grunt do analizy utworów Johanssona, Flygta i Gardella przeprowadzonej w części trzeciej. Omawiając takie kwestie jak dystans narratorski, specyfika narracji retrospektywnej oraz focalizacja sięgam m.in. po myśl teoretyczną Franza K. Stanzela, Gérarda Genette’a i Reginy Lubas-Bartoszyńskiej.

III Johansson, Gardell, Flygt: *folkhemmet* i autobiograficzne narracje o dzieciństwie

Rozdział 1 Narracje autobiograficzne: świadectwo, wyznanie, wyzwanie.

Rozdział 2 Narracje o dzieciństwie: retrospekcja i perspektywa dorosłego narratora.

Rozdział 3 Narracje o *folkhemmet*: cytaty, parafrazy, polemika.

Poddane szczegółowej analizie utwory Johanssona, Flygta i Gardella łączy obecność wątków autobiograficznych, retrospektywny charakter narracji i dominująca perspektywa dorosłego narratora, a także licznie występujące odniesienia do wyobrażeń i wzorców interpretacyjnych przechowywanych w pamięci zbiorowej. Rozpatrując je kolejno jako:

narracje autobiograficzne, retrospektywne narracje o dzieciństwie oraz narracje o *folkhemmet*, podkreślam istniejące między nimi podobieństwa, które pozwalają traktować je jako utwory reprezentatywne dla bogatego zbioru przedstawień dzieciństwa powstałych w latach 1980-2016, ale wskazuję także na wyraźne różnice w sposobie realizacji podjętego tematu.

W celu ustalenia zakresu obecności pierwiastka autobiograficznego w analizowanych utworach przywołuję opinie krytyków, którzy klasyfikują je jako powieści autobiograficzne lub autofikcje, oraz pozatekstowe komentarze twórców. Na tej podstawie określam historie opowiedziane w *Domu przy Flon*, *Dorastaniu Komika* i *Underdogu* jako odpowiednio „dzieciństwo możliwe” Kjella Johanssona, „dzieciństwo równoległe” Jonasa Gardella i „dzieciństwo pokolenia” według Torbjörna Flygta. Wykorzystując ustalenia poczynione w części teoretycznej, wskazuję także na występowanie we wszystkich trzech dziełach - w różnym natężeniu i w różnych kombinacjach - postaw świadectwa, wyznania i wyzwania realizowanych przez narratorskie głosy Einara Johanssona, Juhy Lindströma i Johana Krafta, którzy mogą być postrzegani jako *alter ego* autorów.

Przyglądając się sposobom realizacji narracji retrospektywnej i podwójnej roli narratora-bohatera, zwracam uwagę na fragmentaryczną kompozycję utworów, przywodzącą na myśl łańcuch skojarzeń (przywoływanie partii wspomnień z pamięci długotrwałej do pamięci krótkotrwałej to, jak wyjaśnia T. Maruszewski, typowy mechanizm powstawania wspomnień autobiograficznych). Licznie występujące metatekstowe komentarze są jednak sygnałem nieustannej kontroli nad opowieścią, sprawowanej przez narratora. Nie tyle odtwarza on, co raczej na nowo konstruuje swoje dzieciństwo, wykorzystując również wiedzę o przeszłości, którą nabył już jako dorosły. Wyraźnie zaznaczona perspektywa osoby dorosłej sprawia, że opowiadana historia ma charakter dyskursu. Przywoływane wspomnienia stają się pretekstem do snucia refleksji, kanalizowania emocji, formułowania ocen dotyczących zarówno losów jednostkowych, jak i doświadczeń będących udziałem grupy lub społeczeństwa. Można również stwierdzić, iż samoświadomy narrator podejmuje dialog zarówno z sobą samym sprzed lat, jak i z potencjalnym odbiorcą jego historii.

Omawiając obecność narracji o *folkhemmet* w powieściach Johanssona, Gardella i Flygta rozpoczynam od wskazania ich znaczenia dla konstrukcji świata przedstawionego. Stwierdzam, że są one istotnym elementem uwiarygodniającym opowieść narratora i pełnią funkcję drogowskazów prowadzących do przeszłości, która istnieje już tylko w sferze wspomnień. Zasadnicza część analizy poświęcona jest jednak funkcjonowaniu historyczno-kulturowych narracji w wymiarze dyskursywnym analizowanych utworów. W sposób szczególny interesuje mnie pięć grup narracji, które wyodrębniam w nawiązaniu do klasyfikacji zaproponowanej w części pierwszej. Są to kolejno: 1) narracje o biedzie i dobrobycie, będące realizacjami dominującej socjaldemokratycznej narracji sukcesu; 2) narracje o małym państwie na obrzeżach wielkiej polityki czyli możliwe warianty narracji wpisującej *folkhemmet* w kontekst międzynarodowy; 3) narracje o wyrównaniu szans i uniformizacji w równym stopniu nawiązujące do narracji o *folkhemmet* jako udanym projekcie wychowawczym, jak i narracji o autorytarnym w charakterze państwie, które sprowadza obywateli do roli trybików w społecznej maszynerii; 4) narracje o wykluczeniu podważające

narrację o wspólnocie w ramach „dobrego domu” i 5) narracje o utracie złudzeń, osadzone w późnej narracji socjaldemokratycznej, ale czerpiące także z dystopijnych postnarracji opozycji mieszczańskiej.

Odesłania do historyczno-kulturowych narracji o *folkhemmet* przybierają niekiedy postać cytatów, częściej jednak mają formę parafraz rzucających nowe światło na poruszany problem i eksponujących te aspekty życia w szwedzkim państwie dobrobytu, które były przemilczane lub marginalizowane w narracjach. Nasycenie kolektywnych opowieści treściami indywidualnymi można postrzegać jako zabieg zwiększający wiarygodność przekazu. Jednak mimo że wiele narratorskich refleksji formułowanych z perspektywy osoby dorosłej ma charakter polemiki z dominującą narracją socjaldemokratyczną, żadnego z trzech utworów nie powinno się automatycznie wpisywać w narracyjny nurt zmierzający do zdeprecjonowania *folkhemmet*. Formułowane w powieściach Johanssona, Gardella i Flygta przesłanie odpowiada raczej postulatowi głoszonym przez „reformatorów” pozostających w kręgu wizji Hanssona, wskazujących na konieczność krytycznego przyjrzenia się sukcesom i błędom socjaldemokratów i dostosowanie sposobów realizacji założeń leżących u podstaw *folkhemmet* do zmieniających się realiów społeczno-politycznych.

Przywoływanie narracji o *folkhemmet* zdaje się służyć trzem istotnym celom, które nazywam: identyfikacją, weryfikacją i rehabilitacją. Każdy z nich rozpatrywać można na płaszczyźnie relacji między dorosłym narratorem a jego dziecięcym „ja”, czyli bohaterem opowieści, ale również w kontekście budowania więzi pomiędzy narratorem-bohaterem utworu a jego czytelnikiem. Identyfikacja to w tym rozumieniu zarówno odnalezienie w dziecku samego siebie sprzed lat przez dorosłego, który konstruuje swą tożsamość w toku opowieści, jak i rozpoznanie przez czytelnika wspólnych z bohaterem przeżyć i doświadczeń, a także możliwość odczytania jednostkowego losu jako historii grupy, pokolenia lub narodu. Weryfikacji podlegają w procesie opowiadania przywoływane przez narratora wspomnienia, ale również zbiorowe wyobrażenia i schematy interpretacyjne, wpisane w funkcjonujące w przestrzeni publicznej narracje. Rehabilitacja jest istotnym motywem powrotu do dzieciństwa poprzez opowieść, która nabiera charakteru renarracji terapeutycznej – narratorzy rozliczają winnych, stawiając również samych siebie w ich gronie, i przywracają godność ofiarom – zarówno w wymiarze indywidualnym, jak i kolektywnym.

Charakteryzując perspektywę badawczą przyjętą przeze mnie w monografii, jej recenzent wydawniczy profesor Kristian Gerner używa terminu „opis gęsty” („thick description”) wprowadzonego przez Clifforda Geertza, podkreślając, że praca jest ważną pozycją w badaniach nad szwedzkim państwem dobrobytu, która koresponduje z dokonaniem badaczy szwedzkich, ale zawiera też nowe spojrzenie: „It is a pioneering work: the *literary* analyst has managed to portray ‘folkhemmet’ from the inside, thereby adding a significant contribution to the previous Swedish *historical* research on this society.” W konkluzji swej recenzji K. Gerner wyraża również nadzieję, że monografia zostanie opublikowana w Szwecji. Innym sposobem spożytkowania badań przeprowadzonych na potrzeby monografii oraz wniosków zgromadzonych na podstawie analizy szwedzkich przedstawień dzieciństwa może być wykorzystanie ich do porównawczego spojrzenia na polskie i szwedzkie literackie realizacje tego tematu.

Pracując nad rozprawą habilitacyjną przygotowałam i opublikowałam sześć artykułów podejmujących tematykę przedstawień dzieciństwa w literaturze szwedzkiej oraz historyczno-kulturowych narracji o *folkhemmet*. Teksty w języku szwedzkim, niemieckim i polskim ukazały się w punktowanych czasopismach naukowych „Folia Scandinavica Posnaniensia”, „Studia Europa Gnesnensia”, „Brünner Beiträge zur Germanistik und Nordistik”), a także w tomie *Transkulturelle Identität und Übersetzungsmodelle skandinavischer Literatur*. Za szczególnie znaczący w kontekście moich całościowych badań uważam artykuł „Det individuella möter det kollektiva. Självbiografiskt stoff i barndomsskildringar från det svenska folkhemmet” dotyczący wykorzystania materiału autobiograficznego w szwedzkich powieściach o dzieciństwie i dorastaniu (2011. Zał. 3, B-6) oraz tekst „Myten och dess arvtogare. Historiska och skönlitterära berättelser om folkhemmet” poświęcony mitologizowaniu pojęcia *folkhemmet* w szwedzkiej przestrzeni politycznej i społecznej (2014. Zał. 3, B-4). Na uwagę zasługuje też artykuł „Styvbarnet i folkhemmet. Utanförskap i svenska barndomsskildringar”, w którym porównuję obrazy wykluczenia społecznego zawarte w pięciu szwedzkich powieściach o dzieciństwie (2012. Zał. 3, B-5).

W kolejnych trzech artykułach badam wybrane aspekty obecności narracji o *folkhemmet* w utworach poszczególnych pisarzy. Dwa teksty poświęcone są utworowi Torbjörna Flygta *Underdog*. W pierwszym („Das schwedische Volksheim, die Identität des Individuums und die Identität einer Generation im Roman *Underdog* von Torbjörn Flygt”) rozpatruję go w kontekście tożsamości jednostki i pokolenia (2012. Zał. 3, C-5), w drugim („Szwed i Polak czytają Underdoga. Kulturowe uwarunkowania recepcji dzieła literackiego”) porównuję szwedzką i polską recepcję powieści, zwracając uwagę na kontekst kulturowy (2016. Zał. 3, B-2). Artykuł dotyczący powieści *Huset vid Flon* („Arbetarrealism med ett stänk av magi Huset vid Flon av Kjell Johansson som en berättelse om folkhemmet”. Zał. 3, B-3) jest natomiast próbą wykazania iż zaliczany do literatury robotniczej utwór Kjella Johanssona można interpretować w kategoriach realizmu magicznego.

Wyniki moich badań prezentowałam również w postaci referatów w języku szwedzkim wygłaszanych na konferencjach naukowych. Dwa wystąpienia najściślej związane z podjętą tematyką badawczą to „Styvbarnen i folkhemmet? Om erfarenheter av utanförskap förmedlade i romaner av J. Gardell, T. Flygt, M. Niemi, L. Andersson och S. Alakoski” (2011, Konferencja *Identitetskonstruktioner i modern nordisk literatur och kultur*, Poznań 2011. Zał. 4) oraz „Slaget om folkhemmet. Om nostalgiska tillbakablickar, uppgörelser med den stora drömmen och det mentala arvet som är svårt att förvalta” (Konferencja *Svenska Språkdagar. Svenskans olika ansikten*, Poznań 2013. Zał. 4).

Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo - badawczych

Ważnym obszarem moich zainteresowań badawczych jest szwedzka liryka. Główną inspiracją była w tym przypadku twórczość Dana Anderssona (1888-1920), któremu poświęciłam pracę magisterską. Silne osadzenie w kontekście regionalnym i społecznym to czynnik sprzyjający zaliczeniu go do pierwszego pokolenia szwedzkich pisarzy proletariackich. Poezję Anderssona rozpatrywać można jednak także w szerszym kontekście dyskusji nad autonomią twórcy oraz jego rolą wieszca i duchowego przewodnika, który ubiera w słowa zbiorowe bolączki i rozterki, nadając również symboliczny kształt wspólnym marzeniom i dążeniom. Do problematyki tej powróciłam w artykule „Proletärdiktare och spelman. Två perspektiv på Dan Andersson”, który ukazał się w tomie *Svenskan i Poznań* (2016. Zał. 3 C-1). Głównym celem publikacji, do której powstania przyczyniłam się również jako pomysłodawca i współredaktor, jest prezentacja zainteresowań naukowych poznańskich szwedystów – studentów i pracowników Katedry Skandynawistyki. Impulsem do wydania książki stała się nagroda Akademii Szwedzkiej przyznana naszej jednostce w roku 2014.

W fascynacji postacią Dana Anderssona szukać należy również korzeni mojego zainteresowania szwedzką tradycją ballady i piosenki zaangażowanej, ponieważ wiele z jego wierszy spopularyzowanych zostało w formie śpiewanej i należy dziś do klasycznego repertuaru szwedzkich trubadurów. Ta tematyka reprezentowana jest w moim dorobku naukowym poprzez wystąpienie konferencyjne (2002. Zał 4) i artykuł opublikowany w „Folia Scandinavica Posnaniensia” (2006. Zał 3 B-8) – oba poświęcone satyryczno-nostalgicznemu obrazowi Szwecji wyłaniającemu się z utworów pisarza i muzyka Carla Johana Vallgrena (ur.1963). Uznać je można za wstęp do planowanych, przyszłych badań nad szwedzką piosenką autorską o podłożu społecznym. Warto je wymienić również ze względu na silne osadzenie tekstów Vallgrena w debacie na temat szwedzkiego państwa dobrobytu. Przeprowadzona przeze mnie w referacie i artykule analiza korespondowała z prowadzonymi równoległe badaniami nad szwedzkimi narracjami literackimi o *folkhemmet*.

Najszerzej zakrojonym projektem badawczym dotyczącym liryki, w którym uczestniczyłam, jest grant „Wiersz litanijny w kulturze regionów Europy” finansowany przez Narodowe Centrum Nauki (NCN 2012/07/E/HS2/00665), realizowany na Uniwersytecie Warszawskim pod kierunkiem dr. hab. Witolda Sadowskiego. Dołączyłam do niego w listopadzie 2014 r. po wygraniu konkursu na wykonanie zadania badawczego. Prowadzone w ramach projektu badania mają charakter wielopłaszczyznowy. Historia porównawcza poezji europejskiej, semantyka gatunków literackich i form wersyfikacyjnych czy związki między literaturą a religią to tylko niektóre z obszarów, których dotyczą. Głównym celem badań jest rozpoznanie wariantów wiersza litanijnego oraz ich kulturowego kontekstu w literaturach poszczególnych języków. Trzy teksty mojego autorstwa opublikowane w tomie *Litanic Verse II. Britannia, Germania et Scandinavia* są rezultatem pogłębionych studiów nad obecnością motywów litanijnych w literaturze szwedzkiej i szwedzkojęzycznej literaturze Finlandii od średniowiecza do początków XX w. Należy podkreślić, że studia te miały charakter pionierski, jako że kategorie „wiersz litanijny” i „litania poetycka” nie pojawiają się w szwedzkich badaniach literaturoznawczych, co można wyjaśnić wskazując na brak

szerszego kontekstu kulturowego, w jaki gatunek wpisany jest w krajach katolickich. W tradycji luterkańskiej modlitwa litanijna nabrała charakteru deprekacyjnego, a jej obecność w liturgii została znacznie ograniczona, co niewątpliwie negatywnie wpłynęło na rozwój litanii poetyckiej.

Historię i ewolucję szwedzkiej litanii modlitewnej przybliżam w tekście „Transformations of Litany in Swedish-Language Poetry: From the Middle Ages to the Modern Breakthrough (1100-1879)” (2016, Zał. 3, C-3). Sięgając po ustalenia Witolda Sadowskiego, który genezę litanii wywodzi z różnych tradycji religijnych i ceremonii będących ich częścią, wskazuję na obecność typowych dla niej rozwiązań wersyfikacyjnych i środków stylistycznych, takich jak aliteracja, paralelizm, enumeracja czy refreny, również w przedchrześcijańskich tekstach obrzędowych i wczesnośredniowiecznych zbiorach praw. Analizując przedreformacyjne teksty modlitw poszukuję wyodrębnionych przez Sadowskiego genów litanijnych: ektenialnego (błagalnego), polionimicznego (związanego z nadawaniem boskiemu adresatowi wielu imion) i chairetyzmicznego (pochwalnego i dziękczynnego). Wiele miejsca poświęcam również dostrzegalnej na gruncie szwedzkim interferencji gatunków melicznych, takich jak litania modlitewna, ballada (w znaczeniu: pieśń ludowa) i protestancki psalm. Ilustracją tego zjawiska może być utwór oświeceniowego poety Samuela Ödmana (psalm numer 384 w kancjonale z roku 1819), który oparty jest na modelu komunikacyjnym litanii i zawiera dosłowne zapożyczenia z litanii luterkańskiej. Wśród nielicznych, wczesnych przykładów szwedzkich realizacji litanii poetyckiej na szczególną uwagę zasługują natomiast wiersze twórców epoki baroku – Larsa Wivalliusa („Lärkans sång är allsintet lång”) i Ernesta Gestriniusa („Klagelig röst”), które – choć wpisane w nurt religijny – mają silny wydźwięk osobisty.

Większe zainteresowanie litaniami jako gatunkiem poetyckim odnotować można jednak dopiero w drugiej połowie wieku XIX i początkach wieku XX. Eksperymenty z litanijną formą oznaczały nierzadko odejście od tematyki *stricte* religijnej, motywy sakralne pozostały jednak elementem konstytuującym gatunek. Przykłady różnego wykorzystania konwencji litanii omawiam w tekście “Why would you have to say a litany of your soul”: Swedish and Swedish-Language Poetry in the Period 1879–1940” (2016, Zał. 3, C-4). Wskazuję m.in. na nawiązania do wzorca litanii maryjnej obecne w wierszach Erika Axela Karlfeldta („Gammal ramsa”), Oscara Levertina („I nöd”) i Vernera von Heidenstama („Himladrottningsens bild i Heda”) oraz echa Litanii do Wszystkich Świętych, które odnaleźć można w Karin Boye („Den stora skaran”) i Gunnara Björlinga („VI 1918”). Inną grupę powiązanych tematycznie utworów utworów („En februarivisa” Gustava Frödinga, „En landstrykares morgonsång till solen” Dana Anderssona, „Bön till solen” Karin Boye) określić można mianem litanii słonecznych, inspirowanych laudacyjnymi tekstami pochodzącymi z religii starożytnych, przede wszystkim egipską Litanią do Ra.

Utwory świadczące o zainteresowaniu litaniami i będące – jak się wydaje – próbami zbadania możliwości gatunku w oderwaniu od pierwotnego religijnego kontekstu i utrzymanymi w tonie prześmiewczo-polemicznym odnaleźć można w dorobku lirycznym Augusta Strindberga. Wiersz „Solnedgången på havet” zawiera polionimiczny hymn-litanię morza-absyntu, a w „Sömngångarnätter på vakna dagar” adresatem ektenijnych westchnień,

polionimicznych wezwań i chaitetyzmicznych zawołań jest komórka – najwyższa istota nowej religii, którą stały się nauki przyrodnicze. Charakter litanii szyderczej, zaprzeczonej ma „Laokoon II”, będący werbalną rozprawą trojańskiego kapłana z wymierzającym mu karę Apollinem.

Innych przykładów eksperymentów formalnych, mających nierzadko charakter dekonstrukcji i rekonstrukcji litanijnego wzorca, dostarcza twórczość szwedzkich i fińskich modernistów, przede wszystkim Edith Södergran, Gunnara Ekelöfa i Gunnara Björklunda, którzy chętnie sięgają po o enumerację i paralelizm próbując definiować otaczającą rzeczywistość i katalogować uczucia

Przeprowadzone przez mnie badania pozwalają stwierdzić, że w literaturze szwedzkiej omawianego okresu brak jest utworów w całości realizujących wzorzec kompozycyjno-rytmiczny litanii modlitewnej. O tym, że tradycja litanijna przetrwała w innych postaciach świadczą jednak zapożyczenia formuł, elementów kompozycji i środków stylistycznych charakterystycznych dla litanii oraz możliwość wskazania obecności genów litanijnych zarówno w tekstach o podłożu sakralnym, jak i utworach na wskroś świeckich.

Udział w projekcie „Wiersz litanijny w kulturze regionów Europy” uważam za niezwykle cenne doświadczenie, poszerzające moje horyzonty badawcze i dostarczające nowych inspiracji. Warto w tym miejscu dodać, iż dwa z wątków poruszonych w tekstach z tomu *Litanic Verse II* rozwinęłam w artykule „På spaning efter en halvglömd genre: litaniaminnen i 'Bön till solen' av Karin Boye”, opublikowanym w języku szwedzkim w czasopiśmie „Folia Scandinavica Posnaniensia” (2016, Zał. 3, B-1) i referacie („Hån mot det heliga, hyllning av traditionen eller en ren formlek? August Strindbergs experiment med litanian som litterärt uttrycksmedel”) wygłoszonym podczas konferencji *Strindberg and the Western Canon* (2017 Zał. 4), przyczyniając się w ten sposób do popularyzacji badanego zagadnienia w międzynarodowym środowisku skandynawistów i strindbergologów. Do tematyki wiersza litanijnego zamierzam również powrócić w kolejnych tekstach, m.in. przygotowywanym aktualnie artykule poświęconym szwedzkiej liryce maryjnej.

Relacje polsko-szwedzkie to problem badawczy, któremu poświęciłam moją rozprawę doktorską (2002). Jej celem było zbadanie obrazu Polski w Szwecji i obrazu Szwecji w Polsce na podstawie artykułów prasowych z lat 1989-1999. Wyniki badań przeprowadzonych na potrzeby dysertacji upowszechniałam również w formie artykułów i referatów wygłaszanych na konferencjach. Przygotowując rozprawę dwukrotnie otrzymałam stypendium Instytutu Szwedzkiego, umożliwiające mi wyjazd na Uniwersytet w Lund i Uniwersytet w Uppsali. Nawiązane podczas nich kontakty naukowe owocują zaproszeniami na konferencje i zaproszeniami do publikacji i udziału w procedurze *peer review*. Bardzo obszerna objętościowo rozprawa nie została wydana drukiem (była rekomendowana do publikacji), zamierzam jednak opublikować ją w formie elektronicznej w roku 2018.

Do problematyki związków polsko-szwedzkich powróciłam w roku 2011 w wystąpieniu konferencyjnym (Zał. 4) i dwóch artykułach w języku szwedzkim (Zał. 3, C-7) i języku polskim (Zał. 3, C-6) poświęconych twórczości Zbigniewa Kuklarza, szwedzkiego autora o polskich korzeniach, który w swej twórczości dotyka problemu podwójnej tożsamości kulturowej. Próbując odpowiedzieć na pytanie o miejsce Kuklarza na szwedzkim rynku literackim i jego

znaczenie dla szwedzko-polskich relacji kulturalnych, porównuję obraz Polski i Polaków wyłaniający się z jego powieści ze stereotypowymi wyobrażeniami, których nośnikiem są media, odwołując się również do własnych badań przeprowadzonych w ramach prac nad rozprawą doktorską.

O przenikaniu się obszarów badawczych można mówić w przypadku dwóch tekstów, w których szwedzkie powieści o dzieciństwie i dorastaniu badam z perspektywy polskiej. Na problemy przekładu elementów kulturowych wskazuję na przykładzie silnie osadzonych w kontekście *folkhemmet* utworów Gardella i Flygta. (2011. Zał. 3, C-8); referaty na ten temat wygłosiłam na konferencjach w Lund i Ciężeniu (Zał. 4). Polska recepcja powieści *Underdog* to również jeden z aspektów, które rozpatruję w artykule „Das schwedische Volksheim, die Identität des Individuums und die Identität einer Generation im Roman *Underdog* von Torbjörn Flygt”, poświęconym wykorzystaniu narracji o *folkhemmet* dla konstruowania tożsamości jednostki i tożsamości pokolenia (Zał. 3. C-5).

Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

A) Działalność dydaktyczna

Istotną część mojej pracy w UAM stanowi działalność dydaktyczna. Od początku zatrudnienia w Katedrze Skandynawistyki prowadzę zajęcia z praktycznej nauki języka szwedzkiego - do roku akademickiego 2010/2011 na pięcioletnich studiach magisterskich, obecnie na studiach licencjackich i uzupełniających studiach magisterskich. Jestem również odpowiedzialna za kształt kursu wiedzy o Szwecji, obowiązkowego w programie studiów pierwszego stopnia. Od roku akademickiego 2014/2015 prowadzę ponadto zajęcia z historii Skandynawii. Regularnie uczestniczę w przygotowywaniu i przeprowadzaniu egzaminów z wyżej wymienionych przedmiotów. W latach 2007-2009 prowadziłam także zajęcia z praktycznej nauki języka szwedzkiego w Instytucie Lingwistyki Stosowanej UAM.

Od roku akademickiego 2009/2010 prowadzę seminaria licencjackie w zakresie wiedzy o kulturze i społeczeństwie szwedzkim (łącznie 19 wypromowanych licencjatów). Za zgodą Dziekana Wydziału Neofilologii pełnię również obowiązki promotora prac magisterskich z zakresu literaturoznawstwa szwedzkiego. W latach 2009-2017 pod moim kierunkiem powstało 9 takich prac - wszystkie ocenione zostały pozytywnie. W roku akademickim 2017/18 sprawuję opiekę nad trzema pracami licencjackimi i pięcioma pracami magisterskimi. Byłam również recenzentką licznych prac dyplomowych powstałych w Katedrze Skandynawistyki.

Jako promotor czuwałam nad magistrantami i licencjatami prezentującymi swoje prace na naukowych konferencjach studencko-doktoranckich organizowanych przez Katedrę Skandynawistyki. Podczas cyklicznych konferencji Dni Języka Szwedzkiego prowadziłam workshopy dla studentów korespondujące z wystąpieniami zaproszonych gości ze Szwecji.

Dbając o aktualizowanie i pogłębianie praktycznych umiejętności w zakresie j. szwedzkiego oraz wiedzy o kulturze i społeczeństwie szwedzkim, a także poszerzanie kompetencji metodycznych, uczestniczę w kursach, konferencjach szkoleniowych i wykładach zaproszonych gości. Jako przykład wymienić można międzynarodowe kursy organizowane przez Instytut Szwedzki skierowane do nauczycieli języka szwedzkiego a także seminarium zorganizowane w roku 2006 w Katedrze Skandynawistyki poświęcone podręcznikom do nauki języka szwedzkiego, które poprowadzili cenieni szwedzcy metodycy z Uniwersytetu w Sztokholmie Anna Hallström i Urban Östberg (Zał. nr 4).

Zainteresowanie dydaktyką języka szwedzkiego było impulsem do podjęcia pracy nad podręcznikiem języka szwedzkiego, uwzględniającym potrzeby polskich studentów. Przygotowywany we współpracy z dr Ewą Niewiarowską Rasmussen przewidziany jest jako materiał dydaktyczny dla I roku studiów licencjackich.

B) Funkcje pełnione w Katedrze Skandynawistyki i na Wydziale Neofilologii UAM

W ramach działalności organizacyjnej sprawowałam funkcje powierzone przez kierownictwo Katedry Skandynawistyki i władze Wydziału Neofilologii, zarówno w obrębie jednostki, jak i na szczeblu wydziałowym. Byłam sekretarzem komisji rekrutacyjnej w latach 1997 i 1998 oraz egzaminatorem (rozmowa kwalifikacyjna na temat Skandynawii) w roku 2002. Od momentu zatrudnienia wielokrotnie pełniłam obowiązki opiekuna grupy, a w okresie październik 2008 - wrzesień 2009 byłam opiekunem praktyk zawodowych w KS. Reprezentując macierzystą jednostkę brałam udział w pracach Komisji ds. zagospodarowania i obsady Biblioteki Novum (kwiecień-wrzesień 2004), a od roku akademickiego 2017/18 jestem przedstawicielem KS w Wydziałowym Zespole ds. Promocji. W okresie od października 2005 r. do sierpnia 2006 r. pełniłam ponadto funkcję Pełnomocnika Dziekana Wydziału Neofilologii ds. pomocy materialnej dla studentów.

C) Organizacja konferencji, seminariów i wykładów gościnnych

Wspólnie z dr Joanną Cymbrykiewicz zorganizowałam międzynarodową konferencję naukową *Identitetskonstruktioner i modern nordisk litteratur och kultur* (Poznań 12-14 kwietnia 2011 r.) W konferencji uczestniczyło z referatami siedmiu gości reprezentujących ośrodki akademickie z Danii, Norwegii, Szwecji i Czech, a także skandynawiści z Poznania i Warszawy. Konferencji towarzyszyły wykłady dla studentów wygłoszone w KS przez prof. Pera Thomasa Andersena z Uniwersytetu w Oslo (historia literatury norweskiej) i prof. Larsa Kleberga z Uniwersytetu w Södertörn (przekład). Owocem kontaktów naukowych nawiązanych podczas konferencji były teksty nadesłane do literaturoznawczo-kulturoznawczego numeru czasopisma „Folia Scandinavica Posnaniensia” vol 14 (2012), którego jestem (wspólnie z dr J. Cymbrykiewicz) redaktorem naukowym. Współpraca rozwinęła się również na polu dydaktycznym. Jeden z uczestników konferencji, dr Anders Marklund, filmoznawca z Uniwersytetu w Lund dwukrotnie odwiedził Poznań (2012, 2013),

przeprowadzając wykłady i seminaria dla studentów Katedry Skandynawistyki i studentów Katedry Filmu, Telewizji i Nowych Mediów.

Brałam czynny udział w przygotowaniu cyklicznych konferencji Dni Języka Szwedzkiego (Obrzycko 2003, Poznań 2009, Poznań 2013), skierowanych do pracowników i studentów ośrodków akademickich, które prowadzą kierunki skandynawistyczne, organizowanych przez Katedrę Skandynawistyki UAM i Katedrę Skandynawistyki SWPS w Warszawie we współpracy z Ambasadą Królestwa Szwecji i Instytutem Szwedzkim.

Postrzegając wizyty gości zagranicznych: pracowników ośrodków naukowych, tłumaczy, pisarzy jako niezwykle ważną część działalności Katedry Skandynawistyki, aktywnie angażuję się w ich organizację. Wśród gości Katedry Skandynawistyki, nad którymi sprawowałam opiekę wymienić można pisarkę Unni Drougge (2008), historyka Kristiana Gernerera (2013), filmoznawcę Andersa Marklunda (2012, 2013) czy tłumacza literatury szwedzkiej Mariusza Kalinowskiego (2012). Dwukrotnie zajmowałam się organizacją Szwedzkiego Tygodnia Filmowego, podczas którego studenci mieli okazję poznać historię filmu w Szwecji i uczestniczyć w dyskusji na temat najnowszych tendencji szwedzkiej sztuki filmowej. Współpracowałam również przy organizacji Tygodnia Strindbergowskiego (2012), który był wkładem KS w międzynarodowe obchody Roku Strindbergowskiego.

D) Działalność popularyzatorska

Pragnąc przybliżyć szerszemu gronu zainteresowanych wiedzę o Szwecji i Skandynawii, angażuję się w projekty o charakterze popularno-naukowym i kulturalnym. Występowałam z prelekcjami w ramach cyklu wykładów otwartych dla uczniów szkół średnich organizowanych przez Wydział Neofilologii UAM (2010) i Festiwalu Nordisk (2011), weryfikując stereotypowe wyobrażenia Polaków na temat Szwecji i Szwedów. Charakter otwarty miał także mój szwedzkojęzyczny gościnny wykład poświęcony polskiemu obrazowi Szwecji, wygłoszony na Uniwersytecie w Lund i będący częścią projektu „Polskie seminarium” przygotowanego w Zakładzie Studiów nad Europą Wschodnią i Centralną (2007).

Mam w swoim dorobku publikacje popularyzatorskie w języku szwedzkim (tekst z roku 2006 w Svensk-Polsk Bulletin) i polskim (5 tekstów opublikowanych w latach 2009-2014 w NOWej GazecieTrzebnickiej). W latach 2011-2012 współpracowałam również z portalem internetowym Info Dania (www.infodania.pl) przygotowując teksty poświęcone społeczeństwu i kulturze.

Czynnie uczestniczę w popularyzacji szwedzkich tradycji, angażując się w przygotowywaniu corocznych obchodów Dnia Świętej Łucji na Wydziale Neofilologii i w zaprzyjaźnionych placówkach edukacyjnych. Na potrzeby uczniów Zespołu Szkół z Oddziałami Integracyjnymi nr 1 w Poznaniu sporządziłam w roku 2013 przekłady szwedzkich kolęd i przygotowałam adaptację teatralną fragmentów powieści *Dzieci z Bullerbyn* autorstwa Astrid Lindgren.

M. Żmuda-Trzebiatowska